

Nr 136.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd; given Stockholms slott den 16 februari 1934.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

P. Albin Hansson.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 juni 1912 (nr 206)
om arbetarskydd.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd
skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Denna lag — — — sätt användes.

Från lagens — — — eller icke.

Beträffande arbete inom jordbruket skall denna lag äga tillämpning allenast i vad den åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskiner, redskap, elektriska apparater eller ledningar samt sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1934.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 1 februari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER,
LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *utvidgning av tillämpningsområdet för lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd, såvitt angår arbete inom jordbruket, samt anför:*

Gällande bestämmelser i ämnet.

I 1 § sista stycket arbetarskyddslagen stadgas, att lagen beträffande arbete inom jordbruket skall äga tillämpning allenast i vad den åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

Innebörden av nu angivna bestämmelser framgår närmare av lagens förarbeten. Lagen grundar sig å det förslag till lag, som den 9 december 1909 avgavs av den s. k. yrkesfarekommittén. Enligt detta förslag skulle lagen omfatta jämväl arbete inom jordbruket. Häremot framställdes emellertid åtskilliga anmärkningar i de yttranden, som avgavos över förslaget. I anledning av dessa erinringar framhöll kommerskollegium, att lagen otvivelaktigt borde äga tillämpning i den omfattning, som påkallades till förekommande av olycksfall i arbete inom jordbruket vid användande av maskiner, vare sig dessa dreves med mekanisk kraft eller så kallad kreatursvandring. I övrigt kunde däremot ur skyddssynpunkt jordbruket utan olägenhet undantagas från lagens tillämpning.

Förslaget underkastades härpå omarbetning inom finansdepartementet, varefter förslaget den 30 december 1911 remitterades till lagrådet. Härvid förklarade föredragande departementschefen, att han, i överensstämmelse med vad kommerskollegium framhållit, till 1 § i lagen såsom sista stycke fogat en inskränkande bestämmelse beträffande arbete inom jordbruket, vilken bestämmelse emellertid givits en något mindre snäv avfattning än kollegium förordat, i det att »maskiner» utbyts mot »maskinella hjälpmedel» samt därmed likställts ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck. Bestämmelsen löd sålunda: Beträffande arbete inom jordbruket skall denna lag äga tillämpning allenast i vad den åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel, ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck.

Lagrådet lämnade bestämmelsen utan anmärkning.

Vid anmälan av lagrådets utlåtande yttrade föredragande departementschefen, att bestämmelsen ifråga visserligen ej föranlett någon anmärkning från lagrådets sida, men att densamma onekligen till följd av den något obestämda innebörden av de uppräknade beteckningarna syntes kunna leda till osäkerhet i avseende å lagens tillämpning å jordbruket. Till förekommande av denna osäkerhet, som måhända i viss mån skulle äventyra den med bestämmelsen åsyftade inskränkningen av lagens tillämpning, hade till beteckningen »maskinella hjälpmedel» fogats »för tillvaratagande, utvecklande eller tillgodogörande av mekanisk kraft». Härmed hade avsetts att under maskinella hjälpmedel inbegripa kraftmaskiner för tillvaratagande av vatten- eller vindkraft eller för utvecklande av mekanisk kraft medelst ånga, elektricitet eller förbränning (explosionsmotorer) samt alla slag av arbetsmaskiner, som tillgodogöra kraft från dylika kraftmaskiner jämte till kraft- och arbetsmaskiner hörande transmissioner och andra inrättningar. Under de angivna maskinella hjälpmedlen hade ansetts böra uttryckligen inbegripas kreatursvandringar. Vidare hade till beteckningarna »ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck» fogats bestämningen »som genom explosion kunna förorsaka olycksfall».

I överensstämmelse med vad departementschefen sålunda uttalat erhöll bestämmelsen i den proposition (nr 104), varmed förslaget framlades för 1912 års riksdag, följande lydelse: Beträffande arbete inom jordbruket skall denna lag äga tillämpning allenast i vad den åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel för tillvaratagande, utvecklande eller tillgodogörande av mekanisk kraft, kreatursvandringar därunder inbegripna, eller vid användande av sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

I utlåtande, nr 1, över lagförslaget anförde vederbörande utskott, särskilda utskottet nr 1, att utskottet med anledning av anmärkningar, som framstälts mot avfattningen av 1 § sista stycket, ansett sig med viss jämkning böra återgå till den formulering stycket hade i det till lagrådet remitterade förslaget. I fråga om det mindre jordbruket uttalade utskottet särskilt, att det väl blott undantagsvis inom detsamma användes maskinella hjälpmedel och dylikt i sådan utsträckning, att lagen skulle kunna i någon avsevärd mån bliva kännbar för detta slag av jordbruk.

Utskottets förslag till avfattning av 1 § sista stycket i lagen bifölls av riksdagen.

Anledningen till att utskottet ansett sig böra utesluta den i Kungl. Maj:ts förslag intagna bestämningen »för tillvaratagande, utvecklande eller tillgodogörande av mekanisk kraft, kreatursvandringar därunder inbegripna» och endast bibehålla beteckningen »maskinella hjälpmedel» har ej angivits i utskottets utlåtande. Av den vid lagförslagets behandling i riksdagens andra kammare förda debatten (se andra kammarens protokoll nr 46 s. 26 o. f., särskilt s. 38 o. 50) synes emellertid framgå, att utskottet med anledning av en framställning av några av dess ledamöter, som bevakade de mindre

jordbrukarnas intressen, uteslutit orden »kreatursvandringar därunder inbegripna» samt att utskottet i samband därmed jämväl uteslutit orden »för tillvaratagande, utvecklande eller tillgodogörande av mekanisk kraft», under förmenande, att beteckningen »maskinella hjälpmedel» endast innefattade sådana jordbruksmaskiner, som dreves av annan kraft än »organisk» sådan.

Förevarande bestämmelse har sedermera icke undergått någon ändring. Emellertid har fråga härom vid olika tillfällen varit föremål för överbäggande.

Tidigare änderingsförslag.

1931 års riksdag.

För 1931 års riksdag framlade Kungl. Maj:t genom propositionen nr 40 förslag till lag angående ändering i vissa delar av arbetarskyddslagen. Till grund härför låg ett av socialstyrelsen den 2 november 1925 avgivet förslag till reviderad lag om arbetarskydd (statens offentliga utredningar 1925: 34). I fråga om arbetarskyddslagens tillämpning å jordbruksarbetet innebar styrelsens förslag den utvidgningen, att detta arbete skulle i sin helhet omfattas av lagen utan andra inskränkningar än att de särskilda bestämmelserna rörande minderårigas och kvinnors användande till arbete samt föreskrifterna angående arbetstiden icke skulle äga tillämpning beträffande arbetet. Till motivering av förslaget anförde styrelsen, bland annat, att då lagen till sin läggning vore allmängiltig, tedde sig gällande begränsning av dess tillämplighet å jordbruket inkonsekvent och orättvis. Enligt styrelsens mening syntes det påkallat, att lagens tillämpning utvidgades så, att åtminstone dess bestämmelser till förekommande av olycksfall och ohälsa i sin helhet bleve tillämpliga å jordbruksarbetet. Styrelsen framhöll vidare, att ifrågavarande lagstiftningsåtgärd vore motiverad med hänsyn till praktiska skyddsbehov. Härutinnan påpekade styrelsen, att en del inom jordbruket använda redskap visat sig medföra sådan olycksfallsrisk, att de borde giva anledning till ingripande från yrkesinspektionens sida, men att då dessa redskap ej kunnat räknas till de i lagen angivna hjälpmedlen, yrkesinspektionens befattningshavare saknat befogenhet därtill. Beträffande kostnaderna för den utvidgade tillämpningen av lagen anfördes, att någon ökning eller fördyring av inspektionsväsendet ej torde behöva ifrågakomma, då underinspektörerna redan nu för sin tillsyn å ångpannor och maskiner m. m. relativt ofta besökte det stora flertalet av de jordbrukets arbetsställen, där utvidgningen skulle kunna påkalla tillsyn från deras sida. Att märka vore, dels att 25 § i gällande lag fristog inspektionsorganen från förpliktelsen att utan särskild anledning besöka arbetsställen, där yrkesfara eller fara för andra mot lagen stridande förhållanden i regel kunde anses utesluten, dels ock att lagen icke komme att äga tillämpning på de små jordbruksföretag, som icke använde främmande arbetskraft. Såvitt styrelsen kunde bedöma, skulle den föreslagna utsträckningen av lagens tillämpning överhuvud taget i praktiken bli föga märkbar men medföra den fördelen, att man skulle vinna möjlighet att ingripa mot eventuellt förekommande missförhållanden.

En ledamot av socialstyrelsen ansåg den ifrågasatta utvidgningen icke

böra komma till stånd men uttalade sig för sådan ändring av lagen, att denna komme att omfatta inom jordbruket använda redskap och anläggningar, vilka visat sig medföra olycksfallsrisk av den beskaffenhet, att de borde giva anledning till ingripande.

Av de myndigheter och sammanslutningar, vilka avgåvo utlåtanden över förslaget, avstyrkte det övervägande antalet den föreslagna utsträckningen. Det förslag, som framlades i förut omförmälda proposition, innebar ej heller någon dylik utvidgning. Såsom huvudskäl härför anförde föredragande departementschefen, att under rådande, för jordbrukets ekonomi bekymmersamma förhållanden åtgärder som kunde ytterligare belasta denna näring borde undvikas. Departementschefen framhöll vidare, att han övervägt möjligheten av någon lämplig komplettering av uppräknigen i 1 § sista stycket, varigenom det i praktiken yppade behovet av utvidgning kunde i huvudsak tillfredsställas. Genom ett tillägg i 1 §, varigenom med maskinella hjälpmedel jämställdes övriga redskap, skulle det angivna behovet till synes kunna väsentligen tillgodoses. Mot ett dylikt tillägg hade måhända — yttrade departementschefen — under normala förhållanden några allvarliga betänkligheter icke behövt möta. Såsom det ekonomiska läget för närvarande vore inom jordbruksnäringen, syntes det emellertid icke vara lämpligt vidtaga några åtgärder, ägnade att öka de redan nu stora svårigheter, varmed jordbruksdriften vore förenad. Tydligt vore, att även en ändring av antydda mera begränsade art skulle kunna medföra stegrade utgifter för jordbrukarna. Och i allt fall vore en dylik ändring till sina ekonomiska verkningar svår att med någon större grad av säkerhet beräkna. På grund härav hade icke heller en partiell ändring av 1 § i lagen kunnat tillstyrkas.

I anledning av propositionen väcktes inom riksdagen bland annat motionerna I: 205 och 206 samt II: 349 och 352, vilka inneburo, att lagens bestämmelser i allo eller med vissa undantag skulle äga tillämpning å jordbruket.

I utlåtande, nr 24, anslöt sig andra lagutskottet till propositionens ståndpunkt i förevarande del och framhöll bland annat, att den i ärendet förebragta utredningen ej övertygat utskottet därom, att någon mera väsentlig minskning av olycksfallsriskerna skulle stå att vinna genom en utsträckning av lagen.

Reservation anfördes av flera ledamöter, som ansågo lagen med vissa undantag — avseende raster, natt- och veckovila samt de särskilda bestämmelserna rörande minderårigas och kvinnors användande till arbete — böra äga tillämpning å jordbruket.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande i denna del.

1932 års riksdag.

Vid denna riksdag väcktes jämväl motioner i förevarande ämne. I motionen II: 133 framställdes samma yrkanden som av reservanterna i andra lagutskottet vid 1931 års riksdag, och i motionen II: 61 hemställdes, att riksdagen måtte besluta vidtaga den ändringen i lagen, att densamma i sin helhet bleve tillämplig även beträffande jordbruket.

Andra lagutskottet avstyrkte i utlåtande nr 14 motionerna under hänvisning till att frågan befunne sig i väsentligen samma skick som förra året.

Reservation anfördes av sex ledamöter, som yrkade bifall till motionen II: 133.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

1933 års riksdag.

I motionerna II: 51 och II: 80 framställdes vid 1933 års riksdag samma yrkanden som i motionerna II: 133 respektive II: 61 vid föregående års riksdag.

I utlåtande nr 15 tillstyrkte andra lagutskottet, i överensstämmelse med yrkandet i motionen II: 51, antagande av ett lagförslag, innebärande sådan ändring av lagen, att densamma med undantag av bestämmelserna om raster samt natt- och veckovila ävensom de särskilda föreskrifterna rörande minderårigas och kvinnors användande till arbete bleve tillämplig å jordbruket. I motiveringen yttrade utskottet bland annat:

Lagen om arbetarskydd ägde enligt sin nu gällande lydelse beträffande arbete inom jordbruket giltighet allenast i vad den åsyftade att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunde förorsaka olycksfall. Uttrycket maskinella hjälpmedel hade i praktiken tolkats så, att det övervägande antalet jordbruksmaskiner, nämligen de, som dreves med handkraft eller med användande av dragdjur, kommit utanför lagens tillämpningsområde. Lagen om arbetarskydd vore emellertid till sin läggning allmängiltig. Att jordbruket och dess binärningar med den begränsning, som här berörts, vore uteslutna från lagens tillämpning, måste därför anses vara inkonsekvent och orättvist.

Att arbetarna inom jordbruket vore i behov av ökat skydd vore oomtvistligt. Den risk för skada under arbetet, för vilken lantarbetarna vore utsatta, vore större än för en hel del andra arbetargrupper.

Reservationer anfördes dels av herr K. G. Westman och dels av sex andra ledamöter av utskottet, av vilka fem hemställde, att motionerna måtte av riksdagen avslås, och en avgav blank reservation.

Herr Westman hemställde, att riksdagen ville i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående tolkningen av uttrycket »maskinella hjälpmedel» i sista stycket av 1 § i lagen om arbetarskydd och, därest utredningen därtill gäve anledning, vidtaga åtgärder för att vidga arbetarskyddslagens tillämpningsområde i fråga om jordbruket i syfte att, i den mån det vore praktiskt möjligt, bereda ökat skydd för jordbrukets arbetare vid användning av den maskinella utrustning, som förekomme inom jordbruket.

Till stöd för denna hemställan anfördes:

Det kunde ingalunda förnekas, att vissa olycksfallsrisker funnes inom jordbruket, vilka fölle utanför den gällande lagens tillämpningsområde. Mot åtskilliga av dessa risker kunde dock något skydd i den ordning, varom här vore fråga, icke givas. Så vore förhållandet beträffande risker vid arbete utomhus utan samband med bristfällighet i maskiner, i fråga om risker, som härledde från djur samt beträffande risker, som förekomme vid han-

terandet av enklare redskap. Vad jordbrukets byggnader beträffade, vore förhållandena i fråga om dem avsevärt olika förhållandena inom industrien och därmed någorlunda jämförlig verksamhet. Att föra jordbrukets byggnader under lagen, i den mån de icke redan vore underkastade densamma, syntes icke lämpligt och skulle stöta på synnerligen avsevärda praktiska svårigheter.

I fråga om jordbruksarbetet vore naturligtvis skydd av behovet påkallat, i den mån maskiner användes i arbetet. I syfte att åstadkomma ett sådant skydd hade i arbetarskyddslagen införts bestämmelser, som avsåge att förhindra, att farliga jordbruksmaskiner försåldes och användes. Vidare stadgade lagen i sista stycket i 1 §, att den skulle äga tillämpning på jordbruket, i vad den åsyftade att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller ångpannor o. dyl. Uttrycket »maskinella hjälpmedel» torde emellertid i praktiken tolkas så, att därunder hänfördes allenast »maskiner, som motsvarade dem, som användes inom industrien». Inom jordbruket användes ett flertal maskinella hjälpmedel, som icke motsvarade dem, som användes inom industrien. Med hänsyn till jordbrukets moderna maskinella utrustning syntes anledning föreligga att verkställa en utredning, om och i vilken utsträckning de av jordbrukets maskinella hjälpmedel, som icke motsvarade industriens, kunde inbegripas under tillämpning av arbetarskyddslagen, där detta utan nämnvärda kostnader och praktiska olägenheter läte sig göra.

Riksdagen biföll den av herr Westman avgivna reservationen. Beslutet meddelades Kungl. Maj:t i skrivelse nr 104.

Föreliggande förslag.

Utredning 1933—1934.

Hörda myndigheter och sammanslutningar.

I anledning av riksdagens berörda skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 22 juni 1933 åt socialstyrelsen att verkställa den utredning, varom riksdagen hemställt, samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Till fullgörande av detta uppdrag har socialstyrelsen den 29 december 1933 avgivit utlåtande samt därvid överlämnat yttranden i ärendet av yrkesinspektörerna, riksförsäkringsanstalten, de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, svenska lantarbetsgivarnes centralförening och svenska lantarbetareförbundet. Därefter har lantbruksstyrelsen den 13 januari 1934 avgivit utlåtande i ärendet.

De frågor, som närmast varit föremål för utredning, hava avsett innebörden av uttrycket »maskinella hjälpmedel» i sista stycket av 1 § i arbetarskyddslagen samt behovet av en utsträckt tillämpning av lagen å jordbruket och, därest sådant behov skulle anses föreligga, de åtgärder som med anledning därav skulle vara påkallade.

Innebörden av uttrycket »maskinella hjälpmedel».

Av de yttranden, som avgivits av *yrkesinspektörerna*, framgår, att uttrycket »maskinella hjälpmedel» varit föremål för olika tolkningar. Den förhärskande uppfattningen bland dem synes emellertid hava varit, att till dylika hjälp-

medel endast räknats maskiner, drivna av mekanisk eller därmed jämförlig kraft. Tillsyn har sålunda i allmänhet icke ägnats maskiner och redskap, som drivits av handkraft eller medelst hästvandring. Emellertid hava inspektionsförrättarna ganska allmänt i förekommande fall meddelat arbetsgivaren råd även beträffande anordningar, som enligt den vanliga tillämpningen icke skulle falla under lagen. Detta har emellertid då skett endast i upplysande syfte och utan skyldighet för arbetsgivaren att ställa sig till efterrättelse vad sålunda meddelats. Avvikelser från vad nu angivits såsom den förhärskande tolkningen hava närmast förekommit inom femte, sjätte och sjunde distriktet. I dessa distrikt har nämligen tillsynen utsträckt även till vissa maskiner, drivna medelst handkraft eller hästvandring. Vad särskilt angår elektriska anordningar för kraft eller ljus hava dessa i samtliga distrikt såsom regel ansetts hänförliga till maskinella hjälpmedel.

Socialstyrelsen uttalar — efter att hava berört yrkesinspektörernas yttranden — följande:

Delade meningar kunde uppenbarligen råda om rätta innebörden av uttrycket »maskinella hjälpmedel». Mera teoretiskt-tekniskt sett syntes knappast den förklaring av uttrycket, som framställdes i riksdagen vid lagens tillkomst, kunna godtagas. Från sådan synpunkt torde en maskin kunna definieras på ungefär följande sätt: En maskin vore en kombination av med varandra rörligt förbundna delar, som under påverkan av en eller flera krafter försattes i rörelse och därvid kunde åstadkomma nyttigt arbete. Därest denna begreppsbestämning lades till grund för tolkningen av uttrycket maskinella hjälpmedel, skulle tydligen alla inom jordbruket använda hjälpmedel, som i det vanliga språkbruket benämndes maskiner eller eljest allmänt betraktades såsom sådana, komma att oavsett kraftkällans art — alltså vare sig drivkraften vore »organisk» eller icke — inbegripas under arbetarskyddslagens tillämpning. Men därjämte skulle inom lagens tillämpningsområde även komma att falla en del hjälpmedel, exempelvis vältar och rullharvar, som i allmänhet icke torde betraktas såsom maskiner. Däremot skulle fortfarande från lagens tillämpning vara uteslutna vanliga enkla redskap och verktyg såsom plogar, grepar, spadar, spett, yxor, hammare och släggor. Vad slutligen den elektriska utrustningen inom jordbruket beträffade skulle någon förändring icke inträda, enär den sedan länge vid tillämpningen räknats till maskinella hjälpmedel. Rörande riktigheten av denna tillämpning i vad den avsåge apparater och ledningar syntes dock tvekan kunna råda.

Frågan om utsträckt tillämpning av lagen å jordbruket.

Yrkesinspektörerna hava såsom hjälpmedel, vilka icke nu falla under lagen men som böra göras till föremål för tillsyn, nämnt bland annat rullharvar, hästräfsor, sånings-, skörde- och slättermaskiner, handdrivna halm- och höpressar, handdrivna hackelse- och rotfruktsskärmaskiner, kreatursdrivna tröskverk samt handdrivna hissar, kranar och stubbrytare. Härutöver hava yrkesinspektörerna emellertid allmänt frambållit önskvärheten av att särskilt golvöppningar, trappor, stegar och ställningar jämväl underkastades tillsyn enligt lagen.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har yttrat:

Beträffande behovet av en utsträckt tillämpning av lagen å jordbruket hade föreningen väsentligen att hålla sig till erfarenheterna vid granskningen av inkomna olycksfallsanmälningar till de till föreningen anslutna bolagen.

Att talrika olycksfall orsakades även av enkla, för hand eller av dragare drivna jordbruksmaskiner vore obestridligt. Härutinnan kunde endast erinras om de ej sällsynta och stundom svårartade finger- och handskadorna vid användande av rotfrukts- och gröpekvarnar samt fotskadorna vid körandet av skördemaskiner (hästräfsor). Huruvida vid dylika maskiner skyddsåtgärder låte sig genomföras av väsentlig betydelse för olycksfallsrisakens minskande, syntes dock mycket svårbedömligt, och sålunda även frågan, huruvida arbetarskyddslagets utsträckande till dylika enklare maskiner kunde medföra en minskning i olycksfallsfrekvensen, som kunde inverka å jordbruksnäringens premiekostnader för den sociala olycksfallsförsäkringen.

Då man emellertid med allt fog torde få förutsätta, att tillsynsmyndigheten vid krav på förbättrade anordningar i fråga om de enklare jordbruksmaskinerna komme att framgå med all den varsamhet, vartill rådande praktiska och ekonomiska förhållanden inom jordbruket obestridligen syntes giva anledning, ansåge föreningen det önskligt, att lagen om arbetarskydd måtte avse förekommandet av olycksfall även vid sådana jordbruksmaskiner, som dreves med handkraft eller med användande av dragdjur.

En dylik utvidgning av lagens tillämpningsområde syntes emellertid föreningen med den tolkning, uttrycket maskinella hjälpmedel i praktiken erhållit, böra förutsätta en ändring i lagens ordalydelse.

På grund av det anförda har föreningen föreslagit sådan ändrad lydelse av 1 § sista stycket i arbetarskyddslagen, att uttrycket maskinella hjälpmedel utbyttes mot orden maskiner och redskap.

Svenska lantarbetsgivarnes centralförening har yttrat i huvudsak följande:

Den hittills tillämpade fördelningsgrunden beträffande de å arbete inom jordbruket använda maskinella hjälpmedlen syntes irrationell, då det vore tämligen uppenbart, att olycksfallsrisker, som föreläge i anledning av nyttjandet av exempelvis motordrivna tröskverk och skördemaskiner, ävenledes kunde vara för handen, om sådana maskiner dreves av dragdjur. Begreppet maskinella hjälpmedel kunde sålunda icke enligt föreningens mening — bedömt med hänsyn till risken för olycksfall — begränsas till allenast sådana maskiner, som dreves av elektricitet, motorbränsle o. s. v., utan borde omfatta även därmed jämförliga maskiner och redskap, som dreves manuellt eller med hjälp av dragare och vilkas begagnande måste anses medföra ungefär lika stora olycksfallsrisker. Mot en sådan vidgad tolkning av begreppet maskinella hjälpmedel hade föreningen för sin del intet att erinra, helst som detta begrepp bättre skulle svara mot förhållandena i det praktiska livet.

Mången gång vore det vanskligt att fastslå, huruvida användandet av en viss maskin eller ett visst redskap i det aktuella fallet innebure olycksfallsrisker av sådan grad, att maskinen eller redskapet borde falla under begreppet maskinella hjälpmedel. Man torde dock kunna emotse, att en viss praxis utbildade sig, vilken kunde tjäna till ledning vid bedömningen. Såsom exempel på sådana manuellt eller med dragdjur drivna redskap, vilka kunde anses såsom »farliga», ville föreningen nämna rullharvar, hackelsemaskiner och rotfruktsskärare. Å dylika maskiner och redskap borde otvivelaktigt vissa skyddsanordningar kunna vidtagas för eliminerande av olycksfallsrisker. Å andra sidan ansåge föreningen emellertid icke, att under begreppet ma-

skinella hjälpmedel skulle innefatta varje slag av maskiner och redskap, även om det måste medgivas, att olycksfall kunde inträffa vid deras nyttjande. Det borde i detta sammanhang framhållas, att det vore synnerligen svårt att bedöma, huruvida arbetarskyddslagens utsträckande till att omfatta även enklare slag av maskiner och redskap kunde medföra en minskning i olycksfallsfrekvensen. Emellertid förutsatte föreningen, att tillsynsmyndigheten vid krav på förbättrade anordningar i fråga om de enklare jordbruksmaskinerna komme att framgå med all den varsamhet, vartill rådande praktiska och ekonomiska förhållanden inom jordbruket obestriddligen gäve anledning.

Svenska lantarbetareförbundet har anfört:

I fråga om behovet av en utsträckt tillämpning av lagen å jordbruket ville förbundet i första hand framhålla den utveckling inom jordbruket under senaste decennier, som medfört allt längre gående rationalisering av driften med därav följande ersättning av mänsklig arbetskraft med maskinell sådan. Ehuru väl förbundet icke hade tillfälle att med konkreta fall bevisa sina påståenden i föreliggande fråga, ansåge förbundet i allmänhet svaga skäl föreligga för att jordbrukets arbetare i detta hänseende längre skulle befinna sig i en märkbar undantagsställning. Bland annat ville förbundet fästa uppmärksamheten vid den omständigheten, att enligt den officiella statistiken antalet olyckshändelser vid arbete inom jordbruket vore överraskande stort, och detta, oaktat det måste antagas att den till följd av indragningen av arbetskraft minskade arbetarstammen i stort sett utgjordes av de bästa av de tidigare anställda.

Förbundet har för sin del på det livligaste tillstyrkt en utsträckning av arbetarskyddslagen till att omfatta alla arbeten, som förekomma inom det moderna större jordbruket.

Riksförsäkringsanstalten har meddelat, att anstalten till belysande av olycksfallsorsakerna inom jordbruket låtit på grundval av för anstalten tillgängliga primäruppgifter utföra en statistisk undersökning, omfattande samtliga de olycksfall inom yrkesgruppen jordbruk och boskapsskötsel, som under år 1930 inträffat hos större arbetsgivare (i regel med minst 5 årsarbetare) förutom staten. Beträffande de svårare olycksfallen, som förorsakat invaliditet eller död, har undersökningen emellertid utsträckts att omfatta jämväl de olycksfall, som inträffat under åren 1928—1930. Resultatet av undersökningen har av anstalten framlagts i tre med 1—3 betecknade tabeller, vilka såsom bilaga (B) torde få åtfölja detta protokoll. I tabellerna hava olycksfallen fördelats efter den inom olycksfallsstatistiken brukade orsaksgupperingen, varvid emellertid för vissa orsaksgupper tillämpats en mera specificerad uppdelning. I tabell 1 hava för varje orsaksgrupp angivits antalet olycksfall, invaliditets- och dödsfall, antalet sjukdagar samt antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare. I tabell 2 hava för varje orsaksgrupp angivits antalet invaliditetsfall, summa invaliditetsprocent, kapitalvärdet av livräntorna, antalet dödsfall samt kapitalvärdet av dödsfallsersättningarna. I tabell 3 har vidare antalet på grund av olycksfall under år 1930 förlorade arbetsdagar per årsarbetare angivits för var och en av de i olycksfallsstatistiken upptagna orsaksgupperna dels för samtliga olycksfall bland arbetare hos större arbetsgivare förutom staten och dels för olycks-

fall inom yrkesgruppen jordbruk och boskapsskötsel. För jämförelse hava även motsvarande siffror angivits för yrkesgrupperna metallindustri, närings- och njutningsämnesindustri samt textil- och beklädnadsindustri.

Härjämte har anstalten i sitt yttrande sammanfört de skilda olycksfallsorsakerna i fyra grupper och i en sammanställning angivit den procentuella fördelningen på dessa fyra orsaksgrupper av antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare för de i tabell 3 upptagna yrkesgrupperna sålunda:

Orsaksgrupp	Samtliga yrkesgrupper i olycksfallsstatistiken	Jordbruk och boskapsskötsel	Metallindustri	Närings- och njutningsämnesindustri	Textil- och beklädnadsindustri
Motorer, transmissioner, arbetsmaskiner, hissar samt ångpannor m. m., d. v. s. maskinella anordningar och dithörande (olycksfallsorsakerna A, B, C, E och M)...	18.3	18.1	26.8	19.2	35.2
Fordon av alla slag, transportledning, sjöfarts- och luftfartsolycksfall, d. v. s. transportanordningar, (olycksfallsorsakerna F, G, H, I, K och L)	22.9	21.4	10.9	23.7	23.5
Elektrisk ström, giftiga, frätande, eldfarliga och heta ämnen, intensivt ljus och strålände värme, rök, gaser och komprimerad luft (olycksfallsorsakerna N, O, P, Q, R och S).....	7.8	7.8	9.2	3.9	1.0
Övriga orsaker, till vilken grupp då skulle komma handverktyg, halkning och fall, nedfallande och sammanstörtande av föremål, ras, lyftning, bärande och hanterande av föremål m.m. (olycksfallsorsakerna D, T, U 1, U 2, V, X, Y, Z och Ö)	51.0	52.7	53.1	53.2	40.3
Summa	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

I anslutning till denna sammanställning har anstalten påpekat, att för yrkesgruppen jordbruk och boskapsskötsel de maskinella anordningarna representerade ungefär lika stor andel av hela olycksfallsrisken som inom yrkesgruppen närings- och njutningsämnesindustri.

Slutligen har anstalten för sin del uttalat önskvärdheten av att yrkesinspektionens tillsyn över arbetet inom jordbruket omfattade åtminstone allt arbete, vid vilket maskinella anordningar av något slag komme till användning.

Socialstyrelsen har i fråga om behovet av en utsträckt tillämpning av arbetarskyddslagen i avseende å den maskinella utrustning, som förekomme inom jordbruket, anfört, att ända från början av arbetarskyddslagens tillämpning yrkesinspektionens befattningshavare kunnat konstatera, att en avsevärd del av olycksfallsriskerna inom jordbruket icke kunde med stöd av lagen nås av yrkesinspektionens förebyggande verksamhet samt att detta särskilt gällde de risker, som vore förenade med användningen av en del hjälpmedel i arbetet, vilka icke kunnat inrymmas under »maskinella hjälpmedel», sådant detta begrepp ansetts böra tolkas.

Styrelsen har därefter med anledning av den av riksförsäkringsanstalten utförda statistiska undersökningen yttrat följande:

Av de meddelade resultaten av undersökningen framginge bland annat, att de olycksfall, som under år 1930 förorsakats av sådana inom jordbruket använda, utom den nuvarande tillämpningen av lagen fallande hjälpmedel i arbetet som harvar, vältar, plogar, hästräfsor, sånings- och slättermaskiner, självbindare m. fl., föranlett en förlust i arbetstid av 0.20 arbetsdagar per årsarbetare eller ganska avsevärt mer än den arbetstid, som gått förlorad på grund av olycksfall förorsakade av de såsom särskilt farliga ansedda tröskverken. Antalet olycksfall hade vid nämnda grupp av hjälpmedel utgjort 211 och vid tröskverken 89. Antalet invaliditetsfall vid samma hjälpmedel uppginge för åren 1928—1930 till 13, medan motsvarande tal för tröskverken vore 11, varvid emellertid vore att beakta, att invaliditetsfallens svårighetsgrad syntes vara åtskilligt högre vid tröskverken än vid ifrågavarande hjälpmedel. Antalet dödsfall vore 2 respektive 3.

Vid hackelsemaskiner, rotfruktsskärare, gröpkvarnar och krossmaskiner för oljekakor samt halm- och höpressar inträffade olycksfall hade år 1930 föranlett en förlust i arbetstid av 0.11 arbetsdagar per årsarbetare eller ungefär $\frac{2}{3}$ av motsvarande tal för tröskverken. Antalet olycksfall hade uppgått till 66 eller något mer än $\frac{2}{3}$ av antalet olycksfall vid tröskverken. Olycksfallen inom denna grupp hade således i genomsnitt varit nästan lika svåra som de vid tröskverken inträffade, vilket syntes ganska anmärkningsvärt. Under åren 1928—1930 hade inom samma grupp inträffat 16 olycksfall, vilka lett till invaliditet, medan däremot inga dödsfall förekommit. Anmärkas kunde, att det övervägande antalet av de till denna grupp hänfödda hjälpmedlen torde, i enlighet med vad förut anförts, falla utom lagen. Sistnämnda förhållande gällde för övrigt också de kreatursdrivna tröskverken.

Vid anordningar för upphissning av hö, säd m. m., vilka anordningar i stor utsträckning torde drivas manuellt, hade under år 1930 inträffat 33 olycksfall, därav 3 invaliditetsfall, medförande en förlust i arbetstid av 0.07 arbetsdagar per årsarbetare.

Uppmärksammas borde vidare, att inom gruppen handverktyg och enklare redskap yxor samt övriga skär- och huggverktyg år 1930 orsakat icke mindre än 488 olycksfall, därav 12 invaliditetsfall, vilka olycksfall medfört 0.26 förlorade arbetsdagar per årsarbetare, att fall från höskullar, logar och dylikt genom golv- och väggöppningar medfört 46 olycksfall, därav 6 invaliditetsfall, och resulterat i 0.16 förlorade arbetsdagar per årsarbetare, samt att sammanstörtande av föremål och ställningar givit upphov till 97 olycksfall, därav 7 invaliditetsfall, med en förlust i arbetstid av 0.20 arbetsdagar per årsarbetare. Slutligen kunde antecknas, att användandet av giftiga och frätande ämnen under år 1930 haft till följd 41 olycksfall med en förlust i arbetstid av 0.07 arbetsdagar per årsarbetare och hanterandet av eldfarliga och heta ämnen 43 olycksfall med en förlust av 0.21 arbetsdagar per årsarbetare.

Av tabell 3 kunde bland annat utläsas, att antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare på grund av olycksfall förorsakade av arbetsmaskiner — till vilken kategori tydligen i denna tabell i fråga om jordbruket jämväl hänförts de båda här förut först omförmälda grupperna av hjälpmedel (harvar, vältar etc. samt hackelsemaskiner, rotfruktsskärare etc.) — inom jordbruket med 10 % överstigit motsvarande antal inom närings- och nyttningsämnesindustrien och med icke mindre än 100 % motsvarande antal inom textil- och beklädnadsindustrien. Vidare framginge av tabellen, att siffran för antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare på grund av olycksfall inträffade vid

lyftanordningar av olika slag inom jordbruket vore nära dubbelt så hög som motsvarande siffra för närings- och njutningsämnesindustrien och mer än tre gånger så hög som siffran för textil- och beklädnadsindustrien.

Av en av anstalten utarbetad sammanställning rörande den procentuella fördelningen på fyra särskilt angivna orsaksgupper av antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare för de i nyss berörda tabell upptagna yrkesgrupperna framginge slutligen, att de maskinella anordningarna inom jordbruket — vartill här räknades motorer, transmissioner, arbetsmaskiner, hissar samt ångpannor m. m. — representerade hälften så stor andel av hela olycksfallsrisken som motsvarande anordningar inom textil- och beklädnadsindustrien men ungefär lika stor andel som samma anordningar inom närings- och njutningsämnesindustrien.

Den av riksförsäkringsanstalten förebragta statistiska utredningen torde få anses på ett ganska tydligt sätt bekräfta yrkesinspektionens erfarenhet rörande behovet av en utvidgning av arbetarskyddslagens tillämpningsområde, sådant det hittills uppdragits i praktiken.

Efter det styrelsen härefter jämväl berört de yttranden, som avgivits av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, svenska lantarbetsgivarnes centralförening och svenska lantarbetareförbundet, har styrelsen för egen del anfört:

I fråga om arbetarskyddslagens tillämpning på jordbruket intoge styrelsen alltjämt den ståndpunkt, som styrelsen givit uttryck åt i sitt betänkande den 2 november 1925. Styrelsen ansåge sålunda fortfarande påkallat, att lagens tillämpning utvidgades så, att dess bestämmelser till förekommande av olycksfall och ohälsa i sin helhet bleve tillämpliga å jordbruksarbetet, och alldeles särskilt syntes det styrelsen motiverat, att bestämmelserna till förebyggande av olycksfall utan inskränkning bleve gällande för jordbruket. Då emellertid i förevarande sammanhang från riksdagens sida allenast ifrågasatts åtgärder avseende utvidgning av lagens tillämpningsområde i syfte att bereda ökat skydd för jordbrukets arbetare vid användning av den maskinella utrustning, som förekomme inom jordbruket, begränsade sig styrelsen till dryftande av denna fråga.

En mera omfattande tillämpning av arbetarskyddslagen beträffande jordbrukets maskinella utrustning skulle givetvis kunna åvägabringas genom en tolkning i utvidgande riktning av uttrycket maskinella hjälpmedel. Direktiv i sådant syfte skulle då meddelas inspektionsorganen av chefsmyndigheten. Med hänsyn till den långa tidrymd, varunder den nuvarande tillämpningen av lagen i förevarande avseende ägt rum, ansåge sig styrelsen emellertid icke böra förorda detta tillvägagångssätt. Styrelsen finge för sin del i stället tillstyrka, att en ändring av lagen vidtoges, varigenom det avsedda syftet på ett tydligt sätt komme till uttryck. Härvid syntes det mest rationella vara att inrymma såväl maskiner som redskap under lagen. Genom en dylik utvidgning av lagens tillämpningsområde skulle man väsentligen undgå de tolkningssvårigheter, som säkerligen skulle uppstå även vid en ny gränsdragning. Emot en sådan utvidgning skulle visserligen kunna invändas, att därigenom en hel del redskap, vilkas användande icke kunde anses medföra någon fara för olycksfall, skulle komma att inbegripas under lagen. Denna invändning torde emellertid sakna praktisk betydelse, enär dylika redskap givetvis icke komme att bliva föremål för någon inspektion. Motsvarande förhållande föreläge för övrigt mer eller mindre beträffande alla arbetsområden, varå lagen om arbetarskydd ägde tillämpning.

Såsom tidigare anförts hade den elektriska utrustningen inom jordbruket i sin helhet varit föremål för tillsyn från yrkesinspektionens sida. Då

emellertid viss tveksamhet kunde råda rörande riktigheten av denna praxis i vad den avsåge elektriska apparater och ledningar och då otvivelaktigt behov föreläge att låta dessa apparater och ledningar vara underkastade inspektion, syntes det lämpligt att upptaga dem i lagen, för den händelse en ändring däri nu vidtoges.

I anslutning till vad styrelsen sålunda förordat, har styrelsen föreslagit, att sista stycket i 1 § av lagen erhöles följande avfattning:

Beträffande arbete inom jordbruket skall denna lag äga tillämpning allenast i vad den äsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskiner och redskap samt elektriska apparater och ledningar ävensom sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

Angående den föreslagna utvidgningens sannolika återverkan på inspektionsverksamheten yttrar styrelsen slutligen:

Kunde i avseende å ett arbetsställe inom jordbruket, där maskinella hjälpmedel komme till användning, fara för olycksfall i regel anses vara utesluten, vore jämlikt 25 § arbetarskyddslagen vederbörande tillsynsorgan ej förpliktat företaga inspektion å arbetsstället, såvida ej anmälan eller annan särskild omständighet gäve skälig anledning därtill. Med stöd av detta stadgande hade yrkesinspektionen vid sin inspektionsverksamhet inom jordbruket väsentligen hållit sig till medelstora eller större lantegendomar, medan däremot det mindre jordbruket icke annat än undantagsvis blivit föremål för inspektion. En ändring av arbetarskyddslagen på sätt föreslagits torde icke komma att medföra någon förändring i berörda förhållande. Däremot skulle tydligen inspektionerna efter lagändringen i genomsnitt komma att draga längre tid än förut, enär vid varje besök ett större antal i arbetet använda hjälpmedel än tidigare i regel komme att bliva föremål för tillsyn. Följden härav skulle tydligen bliva, att inspektionsfrekvensen vid oförändrat antal inspektionskrafter komme att nedgå. Förändringen måste likväl anses innebära ett mera rationellt utnyttjande än nu vore fallet av yrkesinspektionens personal i fråga om inspektionsverksamheten inom jordbruket. Att sedan yrkesinspektionens inspektionsverksamhet över huvud taget kännetecknades av en beklagligt låg inspektionsfrekvens vore ett förhållande för sig, vilket styrelsen utförligt behandlat i sitt utlåtande den 17 december 1931 rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet.

Till sist finge i anledning av vissa uttalanden i förevarande avseende erinras, att tillsynsorganen enligt bestämmelse i 25 § arbetarskyddslagen vore skyldiga att vid utövande av tillsyn städse akta på, huru i varje särskilt fall ändamålet med lagen kunde vinnas med minsta möjliga olägenhet och kostnad för arbetsgivaren. Den varsamhet vid fullgörandet av sin uppgift, som tillsynsorganen sålunda allmänt anbefallts, torde också hittills i det stora hela hava till fullo iakttagits i fråga om inspektionsverksamheten inom jordbruket. Enligt styrelsens förmenande syntes det näppeligen vara att befara, att någon förändring i berörda avseende skulle föranledas av en utvidgning av lagens tillämpningsområde på sätt nu vore i fråga.

Lantbruksstyrelsen har anfört:

Då den gjorda utredningen syntes styrka behovet av en utvidgning av arbetarskyddslagens tillämpningsområde inom jordbruket, funne lantbruksstyrelsen sig böra förorda socialstyrelsens förslag. Önskligt hade utan tvivel varit, att förslaget kunnat få en sådan utformning, att därigenom det avsedda tillämpningsområdet mera bestämt avgränsades. Lantbruksstyrel-

sen insåge väl, att stora svårigheter kunde möta härför, och ville styrelsen därför endast uttala en förväntan, att de omedelbara inspektionsorganen måtte åläggas vederbörlig återhållsamhet vid inspektionens utövande, så att icke jordbruket genom förslaget genomförande tillskyndades större kostnader än som påkallades av lagändringens direkta syfte.

*Departements-
chefen.*

Arbetarskyddslagens tillämpningsområde beträffande arbete inom jordbruket — förekommande av olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller ångpannor eller dylikt — har på grund av den innebörd uttrycket maskinella hjälpmedel i praktiken erhållit blivit i viss mån begränsat. Uttrycket har nämligen av de tillämpande myndigheterna i anslutning till vissa uttalanden i samband med lagens tillkomst tolkats så, att till maskinella hjälpmedel hänförts endast sådana, som drivits av mekanisk eller därmed jämförlig kraft. Tillsyn har följaktligen i allmänhet icke ägnats inom jordbruket använda maskiner av olika slag, som drivits av handkraft eller dragdjur. Vad angår de för jordbruket avsedda redskapen hava dessa ansetts falla utom lagens tillämpningsområde. Däremot har den elektriska utrustningen inom jordbruket i regel — om ock med viss tvekan — inbegripits under maskinella hjälpmedel och sålunda varit föremål för tillsyn.

Den begränsning i lagens tillämpningsområde beträffande jordbruksmaskiner, som nu anförda tolkning av begreppet maskinella hjälpmedel fört med sig, är föga rationell, i det att den omständigheten att en maskin drives av handkraft eller dragdjur i många fall icke lärer avsevärt minska den olycksfallsrisk, som kan vara förenad med maskinen. Men framför allt kan mot den ifrågasvarande begränsningen erinras, att det skydd, som förevarande lag avser att skänka, helt saknas vid åtskilliga jordbruksmaskiner, som enligt den i det föregående meddelade statistiken erbjuda betydande olycksfallsrisker. Enahanda är också förhållandet med flera inom jordbruket begagnade redskap. Såsom exempel å farligare maskiner och redskap, vilka ej falla under arbetarskyddslagen, må framhållas kreatursdrivna tröskverk, av kreatur dragna sånings- och slättermaskiner samt självbindare, handdrivna hackelsemaskiner och rotfruktsskärare, vissa anordningar för upphissning av hö eller säd samt harvar, vältar och hästräfsor.

Nu berörda brist i fråga om arbetarskyddslagens tillämpning å jordbruket bör enligt min mening såvitt möjligt avhjälpas. Mot en utvidgning av lagens tillämpningsområde till att omfatta samtliga inom jordbruket begagnade maskiner, oavsett den drivkraft som användes, lära knappast avgörande betänkligheter kunna anföras. En viss tvekan kan däremot göra sig gällande, huruvida jämväl jordbruksredskap utan undantag böra inrymmas under lagen, detta emedan åtskilliga redskap tydligen icke behöva underkastas någon tillsyn. Såsom socialstyrelsen framhållit, kan emellertid förväntas, att sådana redskap, som icke medföra någon fara för olycksfall, ej heller bliva föremål för inspektion.

För lagens utvidgning till att omfatta maskiner och redskap, som begagnas inom jordbruket, kräves tydligen ändring av lagen. I detta sammanhang

tillåter jag mig framhålla, att jag helst skulle ha sett, att jämväl i vissa övriga delar en utvidgning av lagen kommit till stånd i fråga om jordbruket. Med hänsyn till den ställning riksdagen härutinnan vid flera tillfällen och senast förlidet år intagit har jag likväl icke för närvarande ansett mig böra ifrågasätta en längre gående ändring än den nu berörda. Vad angår utformningen av lagändringen ansluter jag mig till det förslag socialstyrelsen framlagt.

Föredragande departementschefen uppläser härafter ett i enlighet med det anförda upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd* av den lydelse bilaga A¹⁾ till detta protokoll utvisar samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

B. Spångberg

¹⁾ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Bilaga B.

Tab. 1. Olycksfall i arbete år 1930 fördelade efter olycksfallsorsak.

Större arbetsgivare, exkl. staten. Män och kvinnor.
Yrkesgrupp 5 a 3 jordbruk och boskapskötsel.

Olycksfallsorsak	A n t a l				Antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare
	olycksfall	inv.-fall	dödsfall	sjukdagar	
A. Motorer	15	2	—	485	0.04
B. Transmissioner:					
hästvandrings	2	—	—	77	0.00
övriga	26	2	1	1,271	0.13
C. Arbetsmaskiner:					
harvar, vältar, plogar m. fl.	105	1	1	3,086	0.15
såningsmaskiner, hästräfsor, potatissättnings- och plockningsmaskiner, konstgödnings- spridare	56	—	—	1,309	0.01
slättermaskiner, självbindare, självläggare...	50	1	—	1,048	0.04
tröskverk	89	4	—	2,072	0.16
hackelsemaskiner, rotfruktsskärare	29	3	—	787	0.04
gröpkvarnar, krossmaskiner för oljekakor...	19	1	—	760	0.05
halm- och höpressar	18	1	—	792	0.02
torvströmvare	5	1	—	190	0.01
cirkelsågar	83	21	1	3,078	0.47
övriga arbetsmaskiner	76	4	—	1,671	0.07
D. Handverktyg och enklare redskap:					
yxor	275	8	—	5,896	0.16
övriga skär- och huggverktyg	213	4	—	4,193	0.10
hammare och släggor	41	—	—	645	0.01
gafflar, grepar och spadar	150	—	—	2,276	0.02
övriga handverktyg och enklare redskap ...	80	4	—	1,727	0.09
skärvor från med handverktyg bearbetade föremål	75	5	—	1,039	0.08
E. Hissar, kranar och andra lyftverktyg:					
anordningar för upphissning av hö, säd m. m.	33	3	—	1,303	0.07
övriga (såsom stubbrytare, stenkranar m. fl.)	13	—	—	225	0.00
F. Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med animal drivkraft:					
transportredskap såsom dragkärror, bårar m. fl.	71	2	—	2,315	0.13
övriga	737	24	6	25,760	1.22
G. Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med mekanisk eller elektrisk drivkraft	93	4	—	3,777	0.14
H. Vagnar tillhörande spårbanor:					
öppnade för allmän trafik	4	—	—	48	0.00
övriga (däribland fodervagnar på räls m. fl.)	14	—	—	426	0.00
I. Transportledningar:					
hängbanor på räls och lina	1	—	—	15	0.00
M. Ångpannor, ångkokapparater, ångledning samt andra kärl under tryck	8	—	—	249	0.00
N. Elektrisk ström	5	—	3	100	0.26
O. Explosion av sprängämnen	3	—	—	58	0.00

Olycksfallsorsak	A n t a l				Antal förlorade arbets- dagar per årsarbetare
	olycks- fall	inv.- fall	döds- fall	sjuk- dagar	
P. Giftiga och frätande ämnen:					
kalksprutor	7	2	—	213	0.08
andra fall av skada genom kalk	19	2	—	470	0.04
övriga giftiga och frätande ämnen	15	—	—	343	0.00
Q. Eldfarliga och heta ämnen	43	1	2	942	0.21
R. Intensivt ljus och strålände värme	1	—	—	9	0.00
T. Halkning och fall:					
a. från upphöjningar och i fördjupningar:					
från höskullar, logar o. dyl. genom golv- och väggöppningar	46	6	—	1,935	0.16
från stegar, trappor, landgångar till hö- skullar, logar o. dyl.	30	—	—	792	0.01
från ställningar och stegar för byggnads- och reparationsarbete m. m.	23	1	—	827	0.02
övriga	116	4	—	3,843	0.14
b. å slät mark	321	5	1	11,090	0.32
U. 1. Nedfallande föremål	99	1	—	2,799	0.04
U. 2. Sammanstörtande av föremål och ställningar samt ras:					
sammanstörtande	97	7	—	3,720	0.20
ras av jord, sand, sten, spannmål m. m.	8	—	—	385	0.00
V. Lyftning, bärande och hanterande av föremål:					
sträckning, klämning, halkning o. dyl.	697	11	1	19,272	0.41
rivning, skärning, stickning, skrapning o. dyl.	139	6	2	3,208	0.30
X. Föremål, på vilka den skadade trampat	42	—	—	559	0.01
Y. Slag, stöt eller bett av djur (häri ingå alla olycksfall under ridning)	803	14	1	22,232	0.67
Z. Annan person, som avsiktligt förorsakat olycks- fallet	3	—	1	45	0.09
Ö. Övriga orsaker:					
drunkning	2	—	2	—	0.17
klämning, stöt, rivning m. m. i fall, som ej särskilt nämnts	616	20	2	12,680	0.66
andra orsaker (förfrysning m. m.)	13	—	—	374	0.00
okända orsaker	3	—	—	52	0.00
Summa	5,532	175	24	152,468	6.95

Tab. 2. Invaliditets- och dödsfall, som inträffat i arbete åren 1928—1930, fördelade efter olycksfallsorsak.

Större arbetsgivare, exkl. staten. Män och kvinnor.
Yrkesgrupp 5 a 3 jordbruk och boskapsskötsel.

Olycksfallsorsak	Antal inv.-fall	Summa inv.-%	Kap.-värde av inv.-livräntor kr.	Antal dödsfall	Kap.-värde av dödsfallsersättningar kr.
A. Motorer	5	107	13,399		
B. Transmissioner:					
hästvandrings	4	95 ^{1/3}	8,135		
övriga transmissioner	5	80	14,899	2	3,857
C. Arbetsmaskiner:					
harvar, vältar, plogar m. fl.	4	103 ^{1/3}	11,436	1	4,991
såningsmaskiner, hästrafsor, potatis-sättnings- och plockningsmaskiner ..	3	50	8,028		
slättermaskiner, självbindare, självläggare	6	157	21,291	1	14,006
tröskverk	11	465 ^{2/3}	66,884	3	8,063
hackelsemaskiner, rotfruktsskärare ..	8	125 ^{1/3}	17,800		
gröpkvarnar, krossmaskiner för oljekakor	3	100	15,205		
halm- och höpressar	5	159 ^{1/3}	23,446		
torvströrivare	6	164	22,768		
cirkelsågar	47	1,140 ^{2/3}	154,620	1	100
övriga arbetsmaskiner	7	94	13,581		
D. Handverktyg och enklare redskap:					
yxor	25	369	46,070	1	140
övriga skär- och huggverktyg	11	266	26,678		
hammare och slaggor	5	120	12,724		
gafflar, grepar och spadar	5	85	9,273		
övriga handverktyg och enklare redskap	9	202	27,472		
skärvor från med handverktyg bearbetade föremål	27	513	67,901		
E. Hissar, kranar och andra lyftverktyg:					
anordningar för upphissning av hö, säd m. m.	8	167	23,753	1	4,139
övriga (såsom stubbrytare, stenkranar m. fl.)	3	65	4,858		
F. Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med animal drivkraft:					
transportredskap såsom dragkärror, bärar m. fl.	7	225	35,112	2	27,128
cyklar	9	211 ^{2/3}	18,377	1	1,847
övriga	68	1,905 ^{1/3}	201,872	18	57,735
G. Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med mekanisk eller elektrisk drivkraft	13	276 ^{2/3}	40,819	1	125
H. Vagnar tillhörande spårbanor:					
öppnade för allmän trafik	2	32	4,889	2	12,170
övriga	—	—	—	—	—
I. Transportledningar:					
hängbanor på räls och lina	1	12	1,790		
N. Elektrisk ström	—	—	—	7	37,467

Olycksfallsorsak	Antal inv.- fall	Summa inv.- %	Kap.-värde av inv.- livräntor kr.	Antal döds- fall	Kap.-värde av döds- fallsersätt- ningar kr.
O. Explosion av sprängämnen	2	35	4,770		
P. Giftiga och frätande ämnen:					
kalksprutor	5	101 ^{1/3}	16,897		
andra fall av skada genom kalk	4	77	9,230		
Q. Eldfarliga och heta ämnen	2	53 ^{1/3}	5,534	2	6,693
T. Halkning och fall					
a. från upphöjningar och i fördjup- ningar:					
från höskullar, logar o. dyl. genom golv- och väggöppningar	19	550 ^{1/3}	53,084	3	1,515
från stegar, trappor och landgångar till höskullar, logar o. dyl.	2	45	6,039		
från ställningar och stegar för bygg- nads- och reparationsarbete m. m.	3	165	39,916		
övriga	16	454	36,321	2	248
b. å slät mark	15	453 ^{1/3}	46,349	4	5,156
U 1. Nedfallande föremål	6	113	12,676	3	3,167
U 2. Sammanstörtande av föremål och ställ- ningar samt ras:					
sönderbristande golv å höskullar, logar o. dyl.	3	72	6,027	1	140
stegar, trappor och landgångar till höskullar, logar o. dyl.	3	45	5,370		
ställningar och stegar för byggnads- och reparationsarbete m. m.	9	288 ^{1/3}	36,340		
övriga fall av sammanstörtande	8	155	18,533	1	113
ras av jord, sand, sten, spannmål m. m.	3	102	13,724	2	13,380
V. Lyftning, barande och hanterande av föremål:					
sträckning, klämning, halkning o. dyl.	36	738	76,087	5	14,301
rivning, skärning, stäckning, skrapning o. dyl.	22	501	52,354	3	15,808
Y. Slag, stöt eller bett av djur (häri ingå alla olycksfall under ridning)	55	1,362 ^{1/3}	156,204	3	10,744
Z. Annan person, som avsiktligt förorsakat olycksfallet	—	—	—	1	7,262
Ö. Övriga orsaker:					
drunkning	—	—	—	2	11,715
klämning, stöt, rivning m. m. i fall, som ej särskilt nämnts	51	1,121 ^{1/3}	99,865	5	30,425
andra orsaker (förfrysning m. m.)	1	10	1,054	1	6,082
Summa	572	13,733 ^{2/3}	1,609,454	79	298,517

Tab. 3. Antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare på grund av olycksfall i arbete år 1930, fördelade efter olycksfallsorsak.

Större arbetsgivare, exkl. staten. Män och kvinnor.

Olycksfallsorsak	Antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare				
	Samtliga yrkesgrupper	Jordbruk och boskapskötsel	Metallindustri	Närings- och nyttningsämnesindustri	Textil- och beklädnadsindustri
	1—20	5 a 3	3	8	9
A. Motorer	0.034	0.04	0.01	0.00	0.00
B. Transmissioner	0.138	0.13	0.07	0.09	0.17
C. Arbetsmaskiner	0.907	1.02	1.87	0.93	0.50
D. Handverktyg och enklare redskap	0.783	0.46	1.06	0.38	0.18
E. Hissar, kranar och andra lyftverktyg	0.386	0.07	0.48	0.04	0.02
F. Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med animal drivkraft	0.563	1.35	0.32	0.51	0.11
G. Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med mekanisk eller elektrisk drivkraft	0.474	0.14	0.46	0.23	0.34
H. Vagnar tillhörande spårbanor	0.346	0.00	0.24	0.35	0.01
I. Transportledningar	0.079	0.00	0.00	0.07	—
K. Sjöfart	0.413	—	0.00	0.16	—
L. Luftfart	—	—	—	—	—
M. Ångpannor, ångkokapparater, ångledningar samt andra karl under tryck	0.033	0.00	0.09	0.01	0.00
N. Elektrisk ström	0.117	0.26	0.01	—	0.00
O. Explosion av sprängämnen	0.249	0.00	0.00	—	0.00
P. Giftiga och frätande ämnen	0.035	0.07	0.02	0.00	0.00
Q. Eldfarliga och heta ämnen	0.224	0.21	0.83	0.06	0.02
R. Intensivt ljus och strålände värme	0.017	—	0.00	0.16	0.00
S. Rök, gaser och komprimerad luft	0.942	0.65	1.10	0.53	0.29
T. Halkning och fall	0.248	0.04	0.28	0.07	0.12
U 1. Nedfallande föremål	0.480	0.20	0.77	0.12	0.04
U 2. Sammanstörtande av föremål och ställningar samt ras	0.902	0.71	1.03	1.07	0.07
V. Lyftning, bärande och hanterande av föremål	0.030	0.01	0.04	0.02	0.01
X. Föremål, på vilka den skadade trampat	0.075	0.67	0.00	0.02	0.00
Y. Slag, stöt eller bitt av djur	0.721	0.92	0.71	0.76	0.08
Z. Annan person, som avsiktligt förorsakat olycksfallet					
Ö. Övriga orsaker					
Summa	8.196	6.95	9.39	5.58	1.96
därav på grund av					
sjukdom	1.799	1.44	2.87	1.51	0.56
invaliditet	3.492	3.44	4.09	2.27	0.85
död	2.905	2.07	2.43	1.80	0.55

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd
den 13 februari 1934.*

Närvarande:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden GREFBERG,
FORSSMAN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 1 februari 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av revisionssekreteraren Ove Hesselgren.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 16 februari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG,
EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och jordbruks-
departementen anmäler statsministern i egenskap av tillförordnad chef för
socialdepartementet lagrådets den 13 februari 1934 avgivna utlåtande över det
den 1 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående änd-
rad lydelse av 1 § lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd* och hem-
ställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämlikt
§ 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda
hemställa förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Re-
genten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den ly-
delse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Å. Nordwall.